

तस्य दुरात्मनः असमञ्जस्य पुत्रः

नाम्ना अंशुमान् इति विश्रुतः

अभवत् । सः सगरस्य पौत्रः सर्व-

लोकस्य संमतः ।

Of the evil-spirited Asamañja
was a son known by the
name 'Amśumat'. He was
honoured by all people as the
grandson of Sagara.

ततः कालेन महता यदा सगर-

यज् 1U opt I/1

महाराजः अधुना अश्वमेधेन यजेयं इति

अचिन्तयत् तदा हिमवतः विन्ध्य-

विद् PrPP 2/1

पर्वतस्य च मध्ये विद्यमानं देशं

अंशुमता उपाध्याय-⁶गणेन च सह गत्वा

सम्-उप-क्रम A per III/1

अश्वमेधेन यष्टुं समुपचक्रमे ।

Thereafter, after much time, when the great king Sagara thought, “Now I should sacrifice with aśvamedha,” then having gone to the place being found in the middle of Himavat and the Vindhya mountain along with Amśumat and a host of preceptors, began to sacrifice with aśvamedha.

अंशुमान् सगर-पितामहाय भक्तः

कृ U per III/1

अस्य यज्ञस्य अश्व-चर्या चकार ।

ततः देव-पतिः वासवः राक्षसस्य

आ-स्था ger

शरीरं आस्थाय तं यज्ञियं अश्वं

अप-हृ P per III/1

अपजहार ।

Amśumat, devoted to his grandfather Sagara, did the caring of the horse of this sacrifice. Thereafter the lord of the gods Vāsava, having assumed the body of a demon, stole the sacrificial horse.

तद् दृष्ट्वा एव सर्वे उपाध्यायाः सगरं

वच् P per III/+

ऊचुः । अयं यज्ञियः अश्वः राक्षसेन

अपहतः । चौरं हत्वा तं अश्वं पुनः

नी 1P imper II/1

आनय । एतद् यज्ञ-⁷छिद्रं^{4/+} नः सर्वेभ्यः

अशिवं भवेत् । तथा भवता कर्तव्यं यथा

इदं छिद्रं विलम्बेन विना विरमेत् इति ।

Having just seen this, all the preceptors told Sagara: “This sacrificial horse was stolen by a demon. Having killed the thief bring back the horse. This gap in the sacrifice would be inauspicious for us all. Thus is to be done by his honour as the gap would cease without delay.”

तेषां तद् वचः श्रुत्वा एव षष्टिं पुत्र-

सहस्राणि एतद् वाक्यं उवाच । हे

वच् P per III/1

पुत्रकाः सर्वत्र गच्छत सर्वा पृथिवीं

गम् 1P imper II/+

वि-चि 5P imper II/+

3/+

विचिनुध्वम् । यदि पृथिवी युष्माभिः

खन् 1P imper II/+

खनितव्या तदा तां खनत ।

Having just heard their words, he told the sixty thousands of sons this statement: “O dear sons! Go everywhere, explore the entire earth. If the earth is to be dug by you, then dig it.

दृश् P fut II/+

यावत् तुरगं न द्रक्ष्यथ तावत्

खन् 1P imper II/+

7/+

मेदिनीं खनत । युष्मासु तुरगं

मार्गं PrAP 7/+

तुरग-तस्करं च मार्गमाणेषु अहं

इह अंशुमत-उपाध्यायैः च सह

स्था P fut I/1

स्थास्यामि इति ।

As long as you do not see the horse, so long dig the earth.

When you are seeking the horse and horse-thief I will stay here along with the preceptors of Amśumat.”

तस्य तद् वचनं आकर्ण्य सर्वे राज-

7/2

पुत्राः सर्वत्र तुरग-तस्करयोः अन्वेषणे

परि-भ्रम् P per III/+

स्व-जनकस्य आज्ञया परिवभ्रमुः । ते

मही-तलं स्व-भुज-बलेन शूलैः च

प्र-वि-विशु P per III/+

अपि हलैः च निर्भिद्य तत् प्रविविशुः ।

Having heard his speech all the sons of the king wandered everywhere in search of the horse and thief by the command of their own father. Having broken the surface of the earth with stakes and ploughs by the strength of their hands, they entered it.

यदा ते नृप-आत्मजाः वसुंधरां

वि-भिद् P per III/+

विविभिद्दुः तदा सा विविधानां

हन् PrPP 6/+

सत्वानां हन्यमानानां भयकरं निनदं

नद् P per III/1

ननाद । तेन प्रकारेण ते सर्वं जम्बू-द्वीपं

खन् PrAP 1/+

खनन्तः परिक्रम्य अन्ते रसातलं

आ-गम् P per III/+

आजग्मुः ।

When they born of the king's self broke the earth then she sounded the frightening noise of various beings being killed.

By this method they all digging the the Jambūdvīpa, having walked around, in the end came to Rasātala.

English to Sanskrit

तस्य सगरस्यांशुमान्नाम पौत्रो

वभूव । यद्यपि स

दुरात्मनोऽसमञ्जसः पुत्रस्

तथाप्यंशुमान् धर्मात्मा

सर्वलोकस्य संमतः ।

गच्छता कालेनाश्वमेधेन यजेयं
इति निर्णयोपाध्यायैश्च यज्ञाय
वृणीतं देशं गत्वाश्वमेधेन यष्टुं
समुपचक्रमे ।

किन्तु यज्ञस्य मध्ये देवपती
राक्षसस्य शरीरं आस्थाय यज्ञीयं
अश्वं अपजहार । तदनन्तरं
उपाध्यायाः सगरं ऊचुश् चोरो
हन्तव्योऽश्वश्चानीतव्य इति ।

तेषां तद् वचनं श्रुत्वैव सगरः षष्टिं

पुत्रसहस्राण्य् उवाचाश्वस्यान्वेषणे

सर्वत्र गच्छत । यदि पृथिवी

खनितव्या तदा तां खनत । अश्वं

वित्वात्र तं आनयेति ।

स्वजनकस्येयं आज्ञां श्रुत्वाश्वं
अन्वेष्टुं समुपचक्रमिरे । सर्वत्र
परिश्रम्याश्वं न वित्वा पृथिवीं
अखनन् । शूलैर् हलैश्च पृथिवीतलं
निभिद्य तत् प्रविविशुः ।